

יהי המלך

קונטרס שבועי בענייני גאולה ומשיח

כאשר שומעים משה רבינו - ששכינה מדברת
מתוך גרונו - שכך צריכים לעשות, יש לעזוב
את כל החשבונות, ולצ"ת לפקודת משה

ראה ע"ד

ערב שבת קודש פ' שלח (באה"ק: קורח), ז"ר סיון
ה' תהא שנת סגולות בכל
שנת הקהל

ת"ז

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מוקדש
לכ"ק אדמו"ר שליט"א
מלך המשיח

לעילוי נשמת

המרא דאתרא דשכונת קראון הייטס

"כאן צוה ה' את הברכה"

"אביר שבאבירים"

הרה"ג הרה"ח התמים הר"ר יהודה קלמן ע"ה

ב"ר אברהם יהושע ע"ה

מארלאו

למלאות שנתיים לפטירתו - ביום כ"ף סיון ה'תשס"ב

ת. נ. צ. ב. ה.

*

ולזכות

זוגתו "אשת חבר" מרת חי' בת רבקה תחי'

לאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות הנכונה

עד ביאת גואל צדק

*

נדפס ע"י

הרה"ת ר' אליעזר וזוגתו מרת צירל רחל

ומשפחתם שיחיו טורין

בחסות:

'קרן המיליון'

שע"י 'מרכז חב"ד העולמי לקבלת פני משיח'

ב"ה

3 דבר מלכות

צריך להיות "ויהס כלב": רק לשמוע מה שאומרים ולציית / משיחת ש"פ שלח ה'תשכ"ו

9 זמן הגאולה

דוקא במקום וממקום זה נפעלת הגאולה / הזמן הנוכחי באור הגאולה

13 המעשה הוא העיקר

מתחיל להתקיים ה"שלח נא ביד תשלח" / הוראות למעשה בפועל

מדור זה מוקדש לזכות החתן התמים אורי אהרן יואל והכלה בתי' רות שי' זיסק לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת
 יה"ד שיבנו בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה – זוהי תורת התסידות, כרצון ולגתת-רות כ"ק אדמו"ר שליט"א משיח צדקנו ולזכות אחיו ואחיותיו וכל משפחת זיסק שי' לברכות עד בלי די

מערכת "יחי המלך"

במסגרת: "מטה משיח" שע"י "אגודת חסידי חב"ד" באה"ק, תחת נשיאות כ"ק אד"ש מה"מ
 יוצא-לאור על-ידי: תלמידי ה"קבוצה", "חיילי בית דוד", ישיבת תות"ל המרכזית, "בית משיח" 770 סניף ארה"ב: 383 Kingston Ave. #38, Brooklyn, NY 11213 • טלפון: 778-6670 (718)
 סניף ארץ הקודש: ת.ד. 966 קרית-שמואל, מיקוד 26109 • טלפקס: 871-5770 (04)
 דואר אלקטרוני: yeh_@netvision.net.il • אינטרנט: http://www.moshiach.net/blind

מאחר שסיימו את עבודת השליחות – בא כל שליח למשלח האמיתי, הקב"ה, ומודיע: עשיתי את שליחותי, עכשיו תעשה אתה את שליחותך!

לכל לראש – צריך לצאת בהכרזה ובהודעה לכל השלוחים, שעבודת השליחות עכשיו ושל כל יהודי מיוסדת ("באשטייט") בזה – שיקבלו את פני משיח צדקנו.

כלומר: כל הפרטים בעבודת השליחות של הפצת התורה והיהדות והפצת המעינות חוצה, צריכים להיות חדורים ("דורכגענומען") בנקודה זו – כיצד זה מוליד לקבלת משיח צדקנו.

[. .] והיות שזוהי העבודה של זמן הזה, הרי מובן שזה שייך לכל יהודי, בלי יוצא מן הכלל כלל.

ויהי רצון, שעל-ידי שכל שליח ימלא את תפקידו בשלימות בכל עשר כוחות הנפש שלו, ובפרט שכל השלוחים יונחו ביחד ("זיך צוזאמענלייגן") ויכנסו בזה – יביאו תיכף ומיד ממש את (הגילוי ושלימות של) השליח העיקרי האמיתי, יחד עם גילוי עשר הכוחות שלו – "שלח נא ביד תשלח", השליח שבדורנו – כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – וכפי שה' בדור שלפניו, שכ"ק מו"ח אדמו"ר נתאחד עם אביו, אשר הוא הי' בנו יחידו, כך שיש לנו את השלימות של כל "שבעת קני המנורה", כל השבע דורות.

ועוד ועיקר: מאחר שכבר סיימו את עבודת השליחות – בא כל שליח אל המשלח האמיתי, הקב"ה, ומודיע: עשיתי את שליחותי, ועכשיו הגיע הזמן שאתה, כביכול, תעשה את שליחותך (שגם הקב"ה הוא שליח "מגיד דבריו ליעקב גו"¹), וביחד עם עשר הספירות – הרי עצמותו ומהותו בעצמו, כביכול, הוא משיח צדקנו): "שלח נא ביד תשלח"² – שלח לנו את משיח צדקנו בפועל ממש!

(משיחת ש"פ חיי שרה מבה"ח כסלו ה'תשנ"ב - מונה, תרגום מאידית)

1 תהלים קמז, יט. וראה שמור"ר פ"ל, ט. 2 להעיר מהשייכות לשנה זו [דאמירת השיחה] ד"שלח נא ביד תשלח" הוא ר"ת תשנ"ב.

מוקדש לעילוי נשמת יגון ע"ה בן – יבלחט"א – אברהם אלעל – נפטר ביום כ"ט ניסן ה'תשס"א ולעילוי נשמת ר' רחמים ב"ר יואב ע"ה אנטיאן – נפטר ליל שמע"צ ושמת' ה'תשס"ב יה"ד שתיכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורגנו שוכני עפר" והם בתוככם, בגאולה האמיתית והשלימה

צריך להיות "ויהס כלב": רק לשמוע מה שאומרים ולציית

יהודי יכול לטעון, היות וכל ימיו הוא מתנהג ע"פ שולחן-ערוך, עד ששכלו נהי' שכל ע"פ תורה, ואפילו רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו הם ע"פ תורה – מדוע שלא יוכל לערב את שכלו כאשר בא לקיים את רצון העליון, הרי שכלו הוא שכל דקדושה? ● ע"כ ישנה ההוראה מהמרגלים: אע"פ שהם היו נשיאים, קרואי מועד אנשי שם, כיון שערבו את שכלם הם (אפי' דקדושה), יצא מזה אח"כ חטא המרגלים! ● משיחת ש"פ שלח, מבה"ח תמוז ה'תשכ"ו – בלתי מוגה

תרגום הפשי ללשון הקודש – בעריכת מערכת "יחי המלך"*

יתרו³, שהוא לא הסתפק בהשגחה כללית על מזונם של הצאן, אלא דאג שהזקנה תקבל את המזון המתאים לה והצעירה את מזונה וכו', והתמסר ("זיך אריינגעלייגט") לדעת את טבעו של כל כבש.

ואם כך ה' הדבר אצל צאן יתרו וקודם מ"ת, עאכו"כ אצל בני ישראל לאחר מ"ת, שבודאי משה חדר בהם וידע את תכונות הנפש של כל יהודי.

ועאכו"כ לאחר שמשה לקח את בני ישראל "על אחריותו" למדבר, ששם היו "נחש שרף ועקרב"⁴ בגשמיות וברוחניות, שזוהי קליפה איומה ונוראה ("א מורא'דיקע"), ובאם

א. בפרשתנו מדובר אודות המרגלים, וכמדובר כמה פעמים¹ התמיהה שבזה:

משה ה' רועה ישראל, וא"כ הרי הכיר את מצבו של כל אחד מבני ישראל, וכמובא במדרש² עה"פ "ומשה ה' רועה את צאן

(* השיחה מובאת בעריכה מחודשת ובהוספת מראי-מקומות בשוה"ג. חלקים משיחה זו הוגהו ע"י כ"ק אד"ש מה"מ ונדפסו בלקו"ש ח"ח ע' 82 ואילך. מכיון שבלקו"ש שם הובאו רק חלקים קטנים וקצרים מההנחה על-כן הבאנו בזאת את השיחה כפי שנדפסה ב"שיחות קודש" ותשכ"ו 481 ואילך – הנחה פרטית, בלתי מוגה – ובשוה"ג הבאנו מס' הערות או קטעים מלקו"ש שם, ובסופם צויין מהיכן נלקטו. המו"ל.

(1) ראה לקו"ש חכ"ג ע' 92 ואילך. חל"ג ע' 78 ואילך.
(2) ראה שמו"ר פ"ב, ב תיאור הבא בנוגע לדוד (ובנוגע למשה – פרט אחר). וראה סה"מ תשי"א (כ"ק אדמו"ר מהר"צ) ע' 183, שמקשר זה גם למשה.

המה", כששינו מדברי משה, באו לטעות עד שאמרו "לא נוכל לעלות גו"² – אנשים כערכנו על אחת כמה וכמה.

וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר³ בפירושו מארז"ל⁴ "כך אומנתו של יצה"ר היום אומר לו עשה כך כו' עד שאומר כו'", שהיצה"ר, הנקרא "דער קלוגינקער", אינו מתחיל לומר לאדם לעבור עבירה, כי, בהתחלה כזו בודאי לא ישמע לו, אלא תחילת דבריו "עשה כך", שכאשר עושה מצוה אומר לו היצר: "זייער גלייך", גם אני מסכים שתעשה כך, וכשמתחיל להקשיב לדעתו ועצתו – אף שההתחלה היא בנוגע לעניני מצוה, אבל, מערב דעתו ועצתו – ה"ז שורש ל"אומר לו עבוד כו'".

ולכן, התנאי העיקרי במילוי השליחות הוא – שמירת דברי הרב, ללא שינוי, וללא עירוב השכל, מתוך קבלת עול דוקא.

(משיחת ש"פ שלח הישי"ת – בלתי מוגה)

(2) שם, לא.
(3) סה"מ תרפ"ט ע' 124 ואילך. ועוד. וראה גם (4) שבת קה, ב.

בנוגע לעצם השליחות – אין לו דעה

. לאידך גיסא מובן מסיפור המרגלים, שמה שנתון לשכלו של השליח ("לדעתך"¹) – הוא רק בנוגע לאופן קיום השליחות. משא"כ בנוגע לעצם השליחות (האם יקיימה כו') – בזה אין לו דעה:

מכיון שהמשלח – משה רבינו שבדורנו – אמר לו שזאת היא שליחותו, צריך לקיימה, ואסור לו לערב בה את שכלו, שאולי זה קשה מדי, "עז העם"² וכיו"ב;

ולהוסיף דבר המובן מעצמו, שגם פרטי אופני קיום השליחות (שצריך להבחין מעצמו) – צריכים להיות מיוסדים על הכללים דתורה והציווי מיוחד דהמשלח. וכאשר הכל בנוי על יסוד זה – כל הפרטים מתאימים לרצון המשלח.

ובודאי שציווי המשלח הוא באופן בדור, כך שכאו"א יכול לדעת מעצמו ולהבין כל הפרטים באופן שיתאימו לרצון המשלח. מכיון ששינוי הכלל שאיני מבקש כו' אלא לפי כחנ³.

(משיחת ש"פ שלח, מבה"ח תמוז ה'תשמ"ח – מוגה, תרגום מאידית)

(1) מאחז"ל עה"פ "שלח לך אנשים": "שלח לך – (2) פרשתנו יג, כח. לדעתך", אבל "אני איני מצוה אותך" (סוטה לד, ריש ע"ב (ע"פ גירסת הע"י). פרשי עה"פ. ועוד.
(3) במדב"ר פי"ג, ג.

(3) שמות ג, א.
(4) עקב ה, טו.

מתחיל להתקיים ה"שלח נא ביד תשלח"

מאחר שהשלוחים עומדים כבר מזמן לאחר מילוי התחלת עבודת השליחות בהפצת התורה והיהדות והפצת המעינות חוצה, ומזמן לאחר אמצע עבודת השליחות, עד שכבר **סיימו** את השליחות (כהודעת נשיא דורנו הנ"ל¹), ואף-על-פי-כן עדיין לא באה בפועל ממש הגאולה האמיתית והשלימה – צריך לומר, שעדיין נשאר משהו לעשות כדי להביא את הגאולה בפועל.

והוא: על-פי הידוע ש"בכל דור ודור נולד א' מזרע יהודה שהוא ראוי להיות משיח לישראל"², "א' הראוי מצדקתו להיות גואל, וכשיגיע הזמן יגלה אליו השי"ת וישלחו כו"³, ועל-פי הודעת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, השליח היחיד שבדורנו, והמשיח היחיד שבדורנו, שכבר סיימו את הכל – הרי מובן, שמתחיל להתקיים ה"שלח נא ביד תשלח", השליחות של כ"ק מו"ח אדמו"ר. ומזה מובן, שהדבר היחיד שנשאר עכשיו בעבודת השליחות הוא – **לקבל את פני משיח צדקנו בפועל ממש**, כדי שהוא יוכל לקיים את שליחותו בפועל ולהוציא את כל ישראל מהגלות!

(משיחת ש"פ חיי שרה מבה"ח כסלו ה'תשנ"ב - מונה, תרגום מאידית)

1) שיחת שמח"ת תרפ"ט. הובאה קודם בהשיחה:
2) פ"ה הברטנורא למגילת רות.
3) ראה שו"ת הת"ס חו"מ (ח"ו) בסופו (סצ"ח). וראה שד"ח פאת השדה מע' האל"ף כלל ע'. ועוד.
לקבלת פני משיח צדקנו. ועומדים מוכנים

כאשר מערב דעתו ועצתו – ה"ז שורש ל"אומר לו עבוד כו"

מההוראות שעלינו ללמוד מפרשת המרגלים – שלא לערב את השכל ולעשות איזה שינוי, אפילו שינוי הסדר בלבד, בדברי הרב, כ"ק מו"ח אדמו"ר, גם כשנדמה לו שע"י שינוי זה יצליח יותר בשליחותו, כי, בשינוי קצת מדברי הרב אפשר לטעות עד בדומה לטעות המרגלים, ובמכ"ש וק"ו: ומה המרגלים שנאמר עליהם¹ "כולם אנשים ראשי בני ישראל

1) פרשתנו יג, ג.

לקחם על אחריותו בודאי הכיר את כל אחד. ובפרט שמתחלת הולדו הי' רועה (בתכונותיו)⁵, וא"כ הרי זה גם מצד הטבע וגם מצד העבודה, וא"כ בודאי הכיר את כל בני ישראל.

עאכו"כ שידע את מצבם של הנשיאים, אשר היו קרואי מועד אנשי שם⁶, ועשרות אלפים מבני ישראל היו כפופים למרותם, ובודאי שמשה הכירם – ואם-כן כשבחרם לשליחות זו היו ראויים לכך, וכיצד קרה שנשלחו?

ובפרט כשמדובר על הכניסה לארץ ישראל, שאלמלא זכו הי' כבר ה"תבאמו ותטעמו"⁷, שהכניסה לא"י היתה אז באופן ד"תטעמו", גאולה שאי' אחרי' גלות (אלא שהמאורעות שלאחרי-זה גרמו שלא כך יהי') – אזי כאשר מדובר אודות ענין כה נעלה, בודאי שמשך דקדק.

והשאלה מתחזקת: הקב"ה אמר למשה "שלח לך – לדעתך"⁸, שכל השליחות היא על אחריותו של משה, והרי אפ"י אדם פשוט כאשר שומע מהקב"ה שזה על האחריות שלו – יזדעזע וידקדק שהכל יהי' כדבעי, וכל-שכן כשמדובר אודות משה, רועה ישראל, בודאי שהוצרך לדקדק.

ויתירה מזו: הרי מדתו של משה היא מדת האמת⁹, ואמיתית ענין האמת הוא שכל פרט ונקודה הם אמת בלי שום ספק וספק ספיקא,

ואפ"י לא מאה ספקות, ואם-כן בודאי משה דקדק שזה יהי' כדבעי, וכיצד יצא מזה אח"כ חטא?

ובאותיות פשוטות: רש"י אומר על המרגלים ש"באותה שעה כשרים היו"¹⁰ וצדיקים היו¹¹, וכיצד קרה שחטאו?

ב. לכן מוכרחים לומר שטענתם של המרגלים היתה טענה דקדושה, אלא שבערך למשה שהי' נעלה מהם, היא סתה ("אוועקגעקערט") כחוט השערה, ומזה נשתלש חטא המרגלים בפועל.

וכמבואר בלקו"ת¹², שטענת המרגלים היתה שהם חפצים בתורה ומצוות במחשבה או בדיבור בלבד, אבל לא במעשה, כי כאשר יורדים למעשה, עלול לבוא מזה ההיפך.

וביתר ביאור: כאשר נכנסו המרגלים לארץ ישראל, וראו שהיא "ארץ זבת חלב ודבש"¹³ וישנם בה פירות שמנים כפשוטו, "וזה פרי"¹⁴, הבינו שבשביל זה יהיו זקוקים קודם לל"ט מלאכות – החורש והזורע וכו', עובדין דחול, ויתכן שע"י ז' ישקיעו עצמם לגמרי בענינים אלו, ובפרט שישנו פס"ד בתורה "אל תאמין בעצמך"¹⁵ – לכן טענו המרגלים שאין ביכלתם לשאת אחריות כה כבדה ("געוואלדיקע אחריות") של הכנסת עשרות אלפי יהודים לארץ ישראל כאשר ישנה סכנה שכזו! ועוד רוצים לא רק שזה לא יפעל שום ירידה, אלא אדרבה, שתהי' עלי'.

10) נסמן בהערה 4. וראה גם פרש"י דברים א, כג ד"ה ומקח.

11) במדב"ר פט"ז, ה. וראה גם זח"ג קנה, סע"א.

12) פרשתנו לו, ג.

13) שמות ג, ח. וראה גם פרשתנו יג, כז.

14) פרשתנו שם.

15) אבות פ"ב מ"ד.

5) ראה שמ"ר שם, ד.

6) כ"ה בהנחה. ובפרשתנו יג, ג: כולם אנשים ראשי בני ישראל המה. ובפרש"י: אותה שעה כשרים היו. וראה הנסמן בהערה 8.

7) בשלח טו, יז.

8) רש"י ריש פרשתנו.

9) תהלים פה, יא. שמ"ר פ"ה, י. וראה סנהדרין קיא, סע"א.

והיו לבשר אחד²², עד לאופן של יחיד²³, עד – למעלה אף מיחד.

שזו הרי בודאי לא שייך ענין של הפסק ח"ו²⁴, שכן אדרבה: ישנו דוקא רק ענין של התאחדות, והתאחדות בתכלית השלימות.

שכל יהודי ירצה ויכריז, שלא רק ש"הגיע זמן גאולתכם", אלא שישנה כבר הגאולה בפשטות

ונוסף על ענין ההתאחדות (בין בנ"י עם הקב"ה) ב"והיו לבשר אחד" – ישנו ענין נוסף ב"והיו לבשר אחד": התוצאות שיוצאים מזה – שנולדים "תולדות" – "תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים"²⁵,

עד למעשים טובים (שאינם דבר נפרד מן "והיו לבשר אחד", אלא מעשים טובים) שעל-ידם נעשה יהודי (בגופו ונשמתו) "שותף להקב"ה" (באופן של התאחדות) בכל עניניו של הקב"ה, כולל ועיקר – בהבאת הגאולה האמיתית והשלימה, אשר, כדי שהקב"ה יפעל זאת בשלימות הוא זקוק (כביכול) להשתתפותו של כל יהודי, ודוקא בתור נשמה בגוף, שע"י "מעשינו ועבודתינו" באה הגאולה, וצריך להגיע כביכול לכך שכל יהודי יסכים לזה, ויתירה מזו – שהוא ירצה ויכריז, שלא רק ש"הגיע זמן גאולתכם"²⁶, אלא שישנה כבר הגאולה בפשטות, כמדובר לעיל [.]. שגאולה היא מלשון גילוי – הגילוי דאלופו של עולם ב"גולה" (שנפעל ע"י עבודת היהודי בגלות).

(מקונטרס כ"ח סיון ה'תנש"א – מוגה, תרגום מאידית)

(25) פרש"י ר"פ נח.

(26) ראה לעיל ס"ב.

(22) בראשית ב, כד.

(23) ראה תו"א וארא נח, ב ואילך. ובכ"מ.

(24) ראה לעיל הערה 17.

ולכן טענו שצריכים ויותר טוב להשאר במדבר, מקום שלא שייכים שם כלל לעניני העולם, הלחם הוא ה"מן", "לחם מן השמים"¹⁶ שאין בו פסולת¹⁷ הן בגשמיות והן ברוחניות, מים יש מבארה של מרים¹⁸, הבגדים נקיים ע"י ענני הכבוד¹⁹ והענן הרג את הנחשים והעקרבים²⁰, במילא יכלו ללמוד תורה עם משה רבינו במנוחה, ומדוע שילכו לארץ ישראל ויתעסקו בענינים גשמיים כאשר אפשר ללמוד תורה מתוך מנוחה במדבר.

והנה, טענת המרגלים היתה טענה דקדושה ע"פ תורה, שהרי אפי' בפיקוח נפש בגשמיות נוגע ספק וספק ספיקא, עאכו"כ כאשר מדובר בפיקוח נפש בגשמיות וברוחניות גם יחד.

הם אמנם ידעו שמשה ואהרן יכלו ללכת לארץ ישראל ולעמוד בניסיון, אבל בנוגע לכל בני ישראל – מי יודע האם הם יוכלו לעמוד בניסיון, הרי "הרבה עשו כרש"י ולא עלתה בידן"²¹, ו"תורה על הרוב תדבר"²², ואצל רוב בני ישראל צריך להיות "הנהג בהם מנהג דרך ארץ"²¹, ויתכן שיכשלו.

וטענתם היתה שזו "ארץ אוכלת יושבי"²³, וכמדובר פעם הפירוש בזה²⁴: כשם שמאכל נהי' דם ובשר כבשרו (של האוכל), עד"ז ארץ ישראל "אוכלת יושבי" – שיושבי'

(16) בשלח טז, ד.

(17) ראה פרש"י חקת כא, ה.

(18) פרש"י שם כ, ב.

(19) פרש"י עקב ח, ד.

(20) פרש"י בהעלותך י, לד.

(21) ברכות לה, ב.

(22) ראה מו"נ ח"ג פל"ד.

(23) פרשתנו יג, לב.

(24) ראה לקו"ש חכ"ח ע' 91.

הופכים להיות בדיוק כמו הארץ, ולא רק הרגל אלא גם הראש והשכל שלו נעשים "ארץ", עד שמפסיק להיות בן-אדם ("אויס מענטש") ואינו רואה כלל את השמים.

ובהיותם נשיאי ישראל דאגו עבור כל בני ישראל; על עצמם חשבו שמסתמא יוכלו לעמוד בניסיון, ואפי' אם לא – הרי מותרים הם על התומו"צ שלהם כדי לפעול את הרצון העליון. אך כאן דובר אודות כל בני ישראל, ועל-כן טענו שאינם יכולים לקחת על עצמם אחריות על כל בני ישראל, שלא זו בלבד שלא תהי' להם ירידה אלא שתהי' עוד עלי'.

ג. עפ"ז יובן מה שאמרו המרגלים "כי חזק הוא ממנו"²⁵, וכפי פרש"י מביא (מגמרא²⁶) שאמרו שהוא חזק כלפי מעלה, כביכול. דלכאורה כיצד יכלו לומר זאת, הרי "כשרים היו" וצדיקים היו?

והביאור הוא: שהם התכוונו ל"מעלה" הקיים בכל יהודי, היינו, הנפש האלקית "חלק אלקה ממעל ממש"²⁷, וזו היתה כוונתם, שכאשר יבאו לארץ ישראל ויתעסקו בענינים גשמיים, אזי הנפש הבהמית תהי' "חזק הוא ממנו" – מהנפש האלקית.

וזה ה' חוט השערה שהמרגלים סטו בו, החל מהטענה דקדושה, ועד שהשתלשל מזה החטא בפועל.

ד. עפ"ז יובן מה פרש"י אומר²⁸: "להקיש הליכתן לביאתן, מה ביאתן בעצה רעה אף הליכתן בעצה רעה", דלכאורה הרי אומר ש"כשרים היו" וכו', וכיצד יתכן שהליכתן בעצה רעה?

(25) שלח שם לא.

(26) סוטה לה, א.

(27) תניא רפ"ב.

(28) פרשתנו שם, כו.

מדור "זמן הגאולה" מוקדש לעילוי נשמת האשה מרת רוזה בת ר' יצחק מאיר ע"ה מיידנציץ נלב"ע ביום ו', ערב שבת קודש פ' ויגש – אחר תצות היום – ה'תשס"ב יה"ד שיקויים היעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר" והיא בתוכם, בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממ"ש

אלא כנ"ל שטענתם היתה טענה דקדושה, הם הלכו מתוך החלטה לבדוק ולשער האם בני ישראל יעמדו בנסיונות או לא, שהרי אומרים הלואי ביאתך כצאתך²⁹; לכן אפשר לומר ש"כשרים היו" ואעפ"כ "הליכתן בעצה רעה", היות וכאשר הקב"ה מצוה לעשות משהו לא צריכים לערב את השכל העצמי ("דעם אייגענעם שכל") כדי לשער האם אפשר לעשות זאת או לא, הם היו צריכים רק לענות למשה רבינו על השאלות ששאלם, ולא להעלות השערות האם יוכלו להכנס לארץ ישראל.

ובגלל שערבו את שכלם ושיערו, לכן לאחר מעשה המרגלים אמר הקב"ה שלא יכנסו בפועל לארץ ישראל, וכאשר ניסו בכל-זאת ללכת אזי "יוכיכם ויכתום וגו'³⁰.

עפ"ז יובן גם מה שלמרות כל ההפלאות של דור המדבר המסופר במס' ב"ב³¹, והיו דור דעה³² וכו', הם לא יכלו להכנס לארץ ישראל, כי עי"ז שערבו את שכלם כדי להעריך את עצמם ופחדו להכנס לארץ ישראל מאחר ולא ידעו האם יוכלו לפעול את הרצון העליון, בגלל זה לבד לא יכלו להכנס לא"י, כי אם היו הולכים בקבלת עול, בלי לערב את שכלם, היו עוברים את כל הנסיונות בא"י, אבל ללא הקבלת-עול – אכן לא הי' בידם לעמוד בנסיונות, כיון שרק כאשר הולכים בקבלת עול מובטחים לעמוד בכל הענינים.

ה. ע"פ הנ"ל אפשר לברר גם מה שעל הפסוק "עלה נעלה וירשנו אותה"³³, מביא

(29) ראה ב"מ קז, סע"א: יציאתך... כביאתך כו'.
 (30) פרשתנו יד, מה.
 (31) עג, ב – ראה לקו"ש ח"ג (ע' 50) וחכ"ג (ע' 122) בהערה. ועוד.
 (32) ראה ויק"ר פ"ט, א. במדב"ר פ"ט, ג. וש"נ.
 (33) פרשתנו יג, ל.

רש"י את הגמרא³⁴, שכלב אמר "אפילו בשמים, והוא אומר עשו סולמות ועלו שם, נצליח בכל דבריו".

ומקשה המהר"ל מפראג³⁵: מדוע הגמרא היתה צריכה להביא כזו דוגמא שלא שייכת ע"פ טבע, הרי זהו דבר הנמנע³⁶?

ויש להוסיף על קושייתו שגם ע"פ תורה זה נמנע, שלכן כאשר אחד אומר הרי את מקודשת לי על-מנת שתעלי לרקיע – הרי זה כלום והתנאי בטל (ומקודשת מיד)³⁷ משום שהוא דבר הנמנע, וא"כ מדוע הגמרא תופסת כזו מין מציאות? והמהר"ל מיישב זאת ע"פ דרכו.

אמנם ע"פ המבואר בחסידות אפשר לתרץ זאת, שבהביאו דוגמא כזאת רצה כלב לומר: אימתי בטוחים שיעמדו בכל הנסיונות, דוקא כאשר לא הולכים ע"פ השכל אלא רק בקבלת עול, שאפילו אם יאמרו דבר שהוא היפך השכל עד לתעלו לרקיע³⁸, ג"כ יעשו זאת, כי רק ע"י שסומכים על הקב"ה – והרי מצד הקב"ה יתכן דבר הנמנע, כיון שהוא נמנע הנמנעות, וכידוע השיטות בזה³⁹ האם שייך למעלה נמנעות, וחסידות מסיקה שלמעלה הוא נמנע הנמנעות – דוקא באופן כזה אפשר להצליח⁴⁰.

(34) סוטה לה, א.

(35) גור ארי' פרשתנו שם.

(36) מלשון רש"י "עשו סולמות ועלו שם" מוכח, שכוונתו היא – עלי' בשמים כפשוטו. ובפרט שהרי עד"ז ממש הוא בפרש"י נח (יא, א). [שוה"ג להערה 30 בלקו"ש שבתחלת השיחה].

(37) רמב"ם הל' אישות פ"ו ה"ז (מגיטין פד, א).

(38) שזהו ענין שאינו בגדר מציאות העולם כלל [ע"פ לקו"ש שם ס"ע 89 ופנים הערה הנ"ל].

(39) ראה שו"ת הרשב"א סת"ח. ס' החקירה לאדמו"ר הצ"ע ע' 68. סה"מ מלוקט ח"א ע' ס.

(40) וי"ל, שמה שהוזקק כלב לזה הוא – כי מכיון

מקבל כל יהודי תוספת כח וחיזוק לקיים השליחות דדורנו זה – שעליו ישנו השליחות והאימרה של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו שצריכים לעמוד "הכן כולכם"¹⁴ לקראת קבלת הגאולה האמיתית והשלימה, ובראשם – משיח צדקנו, דוד מלך ישראל.

ולהיות שזוהי השליחות דדורנו זה – החידוש של ה"תלמיד ותיק" שבדורנו (אשר כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן למשה מסיני) – מובן, שאפילו כאשר ילד קטן בימינו אלה אומר שהוא מאמין ומבקש שיבוא המשיח – ה"ז חידוש אמיתי בתורה, עד שזה נעשה חלק מן ה"חידוש תורה" ש"מאתי תצא"¹⁵, מהקב"ה עצמו, שכן הקב"ה מסכים למילים והבקשות של בני" – "נער ישראל ואוהבהו"¹⁶, והקב"ה מגלה אהבתו בפשטות ממש, באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, וביחד עם זה – בגלוי למטה מטה, בעולם הזה התחתון שאין תחתון למטה ממנו.

ובפרט שיש לכך סיוע מכל עניני העולם – "ברבים היו עמדי" – כך שכל עניני העולם מסייעים ומוליכים למטרה אחת ויחידה: הגאולה האמיתית והשלימה.

[התפללו תפלת ערבית, ולאחר התפלה המשיך¹⁷ כ"ק אדמו"ר שליט"א:]

ד. נוסף לכך שכ"ח סיון הוא המשך לכ"ז (זך) סיון, שהכוונה בזה בעיקר בנוגע לעבודתו של היהודי בעולם (עד לחצי כדור התחתון), הרי זה גם הכנה והקדמה להיום שלאחריו – כ"ט סיון, ערב ראש חודש (תמוז), שבו מדובר בעיקר אודות ההתאחדות של יהודי עם הקב"ה (שבא בכח מהעבודה בכ"ח סיון).

והענין בזה:

בערב ראש חודש אור הלבנה הוא בהעלם לגמרי כהכנה לקראת מולד החודש בראש חודש. ובלשון הכתוב¹⁸: על-ידי "יפקד מושבך" (העלם הלבנה) בערב ראש חודש ("מחר חודש"), נפעל ה"ונפקדת" (מולד הלבנה בראש חודש), יחוד שמשא וסיהרא¹⁹.

ובעבודת השם דבני" – שדומין ללבנה ומונין ללבנה²⁰: בערב ראש חודש נפעלת שלימות בעבודת היהודי, כאשר הוא עומד בתכלית הביטול (בדומה ללבנה שמצו' אז בהעלם), וזה מביא תיכף את העלי' של הנשמה ("ונפקדת") – היחוד וזיווג דכנסת ישראל (מלכות, סיהרא) והקב"ה ("ז"א, שמש), וכך גם היחוד של כל יהודי בתור יחיד ("אתם תלוקטו לאחד אחד"²¹) עם עצמות ומהות – כך שהם נעשים מציאות אחת ממש, באחדות אמיתית –

(14) אגרות קודש אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' רעט.

הקונטרסים). וראה לקמן בהשיחה. המו"ל.

(15) ישע"י נא, ד. ויק"ר פי"ג ג.

(18) שמואל-א, כ, יח.

(16) הושע יא, א.

(19) ראה דרושי מחר חודש – סה"מ תקס"ז ע' מח

ואילך. אוה"ת בראשית ד, סע"ב ואילך. ועוד.

(20) סוכה כט, א. ב"ד פ"ו, ג. ז"ח רלו, ב.

(21) ישע"י כז, יב.

(17) לאחר התפלה הכריז הגבאי שי' שבעת תהי' הפסקה ואח"כ יחלק כ"ק אדמו"ר שליט"א את הקונטרס והשטרות לצדקה. וכ"ק אדמו"ר שליט"א אמר (בחיוך): במקום לעשות הפסקה, נעשה עכשיו המשך (עד שיגיעו

כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו קבע את מקומו, בתור המקור להפצת המעיינות חוצה בכל העולם כולו, הרי דוקא במקום וממקום זה נפעלת הגאולה ובנין בית המקדש השלישי, "מקדש⁵ אד' כוננו ידך"⁶.

דאף-על-פי שמקומו בארץ הקודש, בירושלים עיר הקודש, על הר הקודש – הרי כיון שזה נפעל על-ידי "מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות"⁷, ובפרט בסיום של זמן הגלות ע"י העבודה ד"פוצו מעינותיך חוצה" – יש כבר במקום זה, ודוקא במקום הזה, ההכנה בשלימותה לה"מקדש אד' כוננו ידך",

עד שתיכף ומיד נעשה במקום זה הגילוי של "מקדש אד' כוננו ידך" – שאת זה יכול כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו לתבוע להביא לפועל, שלכל לראש נעשה הגילוי ד"מקדש אד' כוננו ידך" במקום זה ("שבע מאות ושבעים") שבו הוא חי ופעל עבודתו במשך עשר שנים האחרונות שלו, הסך-הכל דכל עבודתו (כנ"ל).

ודוקא על-ידי סיום העבודה בחצי כדור התחתון – "מעלין" ומגלין את כל הבנין של "מקדש אד' כוננו ידך", כולל גם הגג של הבנין, אשר "מלך המשיח" . עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם"⁸ – כל זה "מתעלה" (נפעל) על-ידי העבודה (הגבהה) של התחתון ביותר.

ותיכף ומיד ממש – "ארו עם ענני שמיא"⁹ – כל בני-ישראל "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"¹⁰, נמצאים בארצנו הקדושה, ביחד עם בית המקדש השלישי שישנו כאן, ולוקחים את כל זה ביחד עם "כספם וזהבם אתם"¹¹, העבודה דאהבת ה' ויראת ה'¹², שזה כולל את כל מצוות עשה וכל מצוות לא תעשה¹³.

זוהי השליחות דדורנו זה

ג. הלימוד מכל זה:

בעמדנו בזמן ומקום זכאי – בחודש השלישי, ובית משולש, בית תורה תפלה ומעשים טובים (ה"חוט המשולש" דתורה, עבודה וגמילות חסדים), ושם גופא, ביום דכ"ח סיון – כשעומד בגלוי הכח של כל חודש השלישי (ג' פעמים ג' פעמים ג'), שענינו: המשכת וגילוי אלקות למטה באופן של קיימא –

ו. ההוראה מכל הנ"ל:
לכאורה יהודי יכול לטעון, היות וכל ימינו הוא מתנהג ע"פ שולחן-ערוך, עד ששכלו נהי' שכל ע"פ תורה, ואפילו רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו הם ע"פ תורה – מדוע שלא יוכל לערב את שכלו כאשר בא לקיים את רצון העליון, הרי שכלו הוא שכל דקדושה?

ע"כ ישנה ההוראה מהמרגלים: אע"פ שהם היו נשיאים, קרואי מועד אנשי שם⁴, וטענתם היתה ע"פ תורה כנ"ל, אעפ"כ, כיון שערבו את שכלם הם (אפי' דקדושה), יצא מזה אח"כ חטא המרגלים! מכיון שכאשר שומעים ממה רבינו – אשר שכינה מדברת מתוך גרונו⁴¹ – שכך צריכים לעשות, יש לעזוב את כל החשבונות, ולציית לפקודת משה.

טוען היהודי, שקבלת עול היא רק ראשית העבודה וכו'⁴², כשאוחזים בתחלת העבודה – אבל הוא אוחז הרבה אחרי ראשית העבודה, שהרי עוסק כבר עשרות שנים בעבודה, ובמילא יכול להרשות לעצמו לערב את שכלו בענינים של תורה ומצות (וכנ"ל הרי זה שכל דקדושה), ואדרבה, זה יוסיף לו תענוג בתורה ומצות.

אומרים לו שצריך להיות "ויהס כלב"³³, ענין השתיקה והביטול, למסור את עצמו ("זיך אוועקלייגן"), רק לשמוע מה שאומרים לו ולציית.

שראה שטענת המרגלים היא (לא רק מצד שטועים הם ודעתם ש"א" להכנס לא"י, כ"א גם) לפי שרוצים כן (וכדמוכח ממה שהשתמשו בדבר שקר בטענתם – ראה רש"י לעיל פסוק כז) הרי אפשר שימצאו עוד טענות כאלו שלא יהי' לו מה להשיב עליהם מראיות ע"פ שכל. ולכן אמר "עלה נעלה אפילו בשמים" – אף שאין לזה שום מקום בשכל [מהערה 30 בלקו"ש שם].

(41 ראה זח"א רסז, ג. זח"ב קטו, ב. זח"ג ריט, א. רלב, א.

(42 תניא רפמ"א.

ומה שיש לו קושיא ומגמרא (בדוגמת הענין ד"תעלי לרקייע", שהוא דבר הנמנע ע"פ תורה), אזי מסתמא יכול משהו אחר לתרץ לו אותה, והעיקר – הקושיא לא צריכה לשנות כלל, עליו לעשות זאת בקבלת עול, כפי שרבא אמר⁴³ "תומת ישרים תנחם"⁴⁴ שזהו הענין דקבלת עול שלמעלה מטעם ודעת. ואע"פ שענינו של משה הוא הבנה והשגה, שהרי התורה ש"נקראת על שמו"⁴⁵, ענינה הבנה והשגה כמ"ש⁴⁶ "כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני וגו'", אעפ"כ אומר המדרש⁴⁷ ש"פתי יאמין לכל דבר – זה משה רבינו", ולכאורה כאשר מחפש המדרש מיהו פתי, לא מצא משהו אחר מלבד משה? אלא כיון שענינו של משה הוא קבלת עול, קורא לו המדרש בשם פתי.

ועד"ז גם הי' אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴⁸, כיון שידע שזהו רצון העליון, הוא מסר את עצמו לגמרי ונעמד בסכנה, כדי למלאת ("אויספירען") את הרצון העליון.

ז. וכאן רואים הוראה נוספת: הרבי העמיד בסכנה לא רק את עצמו, אלא גם יהודי שני, עד שהיו כמה שאכן נשלחו לארץ גזירה (ואחידים מהם נמצאים עכשיו כאן בהתועדות), ולכאורה אינו מובן: מילא על עצמו הוא בעל-הבית, אבל כיצד יכול להעמיד בסכנה יהודי אחר?

(43 שבת פח, סע"א ואילך.

(44 משלי יא, ג.

(45 מכילתא בשלח טו, א; שמו"ר פ"ל, ד – ע"פ מלאכי ג, כב.

(46 ואתחנן ד, ו.

(47 שמו"ר רפ"ג. וראה הביאור בזה בסה"מ מלוקט ח"א ע' שנו.

(48 ראה בתחלת ההתועדות ב"שחות קודש" תשכ"ז ע' 478.

(7 תניא רפ"ז.

(8 ילקוט שמעוני ישעי' רמז תצט.

(9 דניאל ז, יג. סנהדרין צח, א.

(10 בא יו"ד, ט.

(11 ישעי' ס, ט.

(12 ראה תו"א ר"פ וישב.

(13 ראה תניא פ"ד.

(5 בשלח טו, יז.

(6 וגם לפני זה הרי הוא "מקדש מעט". ולהעיר מ"התמים" (חוברת ב ע' קכו [ק, ב]) דברי אחד מזקני חסידי האמיל בימי הצ"צ: מיום שנחרב ביהמ"ק וקד"ק עד אשר ירחם הש"י וישלח לנו גואל צדק . . ויבנה לנו את ירושלים וביהמ"ק עם הקד"ק, הנה ליובאוויטש הוא ירושלים שלנו, והבית הכנסת אשר כ"ק אדמו"ר מתפלל בו הוא ביהמ"ק שלנו וכו'.

דוקא במקום וממקום זה נפעלת הגאולה

כ"ח סיון

א. אף-על-פי שנמצאים אנו בעוה"ז התחתון בגלות, בגלות זה האחרון, ושם גופא – בחצי כדור התחתון [המקום של רוב מנין ובנין בנ"י בזמננו] – הרי אדרבא: דוקא ממצב ובמצב ומקום התחתון והגלות, עד בתחתון שאין תחתון למטה ממנו – נפעלת העלי' הכי גדולה ובכל הדרגות והדורות שלפניי ושלמעלה מזה, כולל גם דחצי כדור העליון והדורות הנעלים ביותר (דור דיעה של משה רבינו' וכיו"ב), עד להעלי' של הגאולה האמיתית והשלימה, גאולה לכל העולם כולו (כולל בחצי כדור העליון), ועבור כל הדורות כולם.

וכידוע שתיבת "גאולה" נכתבת דוקא ע"י תיבת "גולה" בתוספת אל"ף – כי הגאולה נמשכת ובה על-ידי (העבודה של) הכנסת האל"ף דאלופו של עולם בגלות (גולה)²;

וכיון שהגאולה באה דוקא מהמצב הכי תחתון, לכן היא פועלת שתהי' הגאולה האמיתית והשלימה, גאולה נצחית שאין אחרי' גלות, שעלי' אומרים "שיר חדש" לשון זכר³ [שלא כהגאולות שלפני זה, שהי' להם הפסק אח"כ], כי דוקא עי"ז שהדבר בא מהתחתון ביותר, מתגלית אמיתיות ושלמות הענין, שזה דבר של קיימא, ובאופן גלוי דוקא – המעלה דספירת המלכות (שענינה גילוי באופן של קיימא...), שתתגלה בשלימות בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו (ממלכות בית דוד), כידוע שהחידוש דגאולה הוא – גילוי אלקות למטה בעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו, דירה לו (לעצמותו) יתברך בתחתונים, אשר בדירה ישנו העצם בגלוי. – וי"ל שזהו גם השרש דתיבות "גאולה" ו"גולה" – מלשון גילוי.

"ליובאוויטש הוא ירושלים שלנו, והבית הכנסת אשר כ"ק אדמו"ר מתפלל בו הוא ביהמ"ק שלנו"

ב. ויש לומר, שכשם שזה בנוגע לכללות ענין הגלות וגאולה, כך הוא גם בנוגע להמקום פרטי שנמצאים בו ב"חצי כדור התחתון" – שהיות שזה (ה"מקדש מעט"⁴) המקום ששם

* שיחה זו נאמרה בקשר עם מלאת יובל שנים להצלת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א והרבנית הצדקנית נ"ע – יבחל"ח – מעמק הבכא האירופאי וביאתם צלחה לארצות הברית, ביום ב', כ"ח סיון ה'תש"א.
1) ראה ויקר"פ פ"ט, א. במדב"ר פ"ט, ג. וש"נ.
2) לקו"ת בעלותך לה, ג. וראה שיחת ש"פ אחו"ק וש"פ אמור שנה זו.
3) מכילתא בשלח טו, א. תוד"ה ה"ג ונאמר – פסחים קטז, ב.
4) יחזקאל יא, טז. מגילה כט, א.

הציוויים שבתורה הכוללים בתוכם לשון ציווי ולשון הבטחה – מביטחים שסוף-כל-סוף יהי' עזוב תעזוב עמו.

* * *

ט. מוצאים אצל כלב, שלא הי' בחטא המרגלים מכיון ש"היתה רוח אחרת עמו"⁵², שהיתה אצלו בחי' עיבור מנשמה כזו שאצלה אין זה נסיון כלל (וע"ד המבואר בתניא⁵³ שלפעמים זוכה בינוני ל"בחי' רוח משרש איזה צדיק שתתעבר בו כו"). ועד"ז הוא בכאו"א, שיש לו את הכח לזה מלמעלה.

אך כיצד היתה לכלב "רוח אחרת"? הוא הוצרך קודם להשתטח על קברי אבות⁵⁴, היינו שלא סמך על עצמו אלא רק על זכות אבות, והוא לא בא לאבות ואמר אני הוא זה וזה כו' ("דער און דער"), אלא בא להשתטח וכו', שזהו ענין הביטול, פשוט ידים ורגלים, שהתבטל לגמרי ממציאיותו ("אויס מציאות"), וזה פעל שהוא לא יהי' בחטא המרגלים⁵⁵, עד שנהי' לבעל-הבית על חברון⁵⁶ – המקום שאליו הלך להשתטח.

ועד"ז הוא אצל כל יהודי, שדוקא עי"ז שיש לו את ענין הביטול, שמתבטל לגמרי ממציאיותו, הרי הוא יכול למלאת את שליחותו, וגם לפעול עם יהודי שני, עד שיהי' "קאתי מר"⁵⁷, מלכא משיחא, במהרה בימינו.

52) פרשתנו יד, כד.

53) סוף פ"ד.

54) ראה פרש"י פרשתנו יג, כב.

55) ולא רק שניצול מעצת המרגלים, אלא גם "השתיק את כולם" (פרש"י פרשתנו יג, ל) – הוא הפך אפילו את המרגלים, שגם הם הקשיבו לדבריו "עלה נעלה וירשנו אותה" [מלקו"ש שם ע' 93].

56) ראה פרש"י עה"פ שבערה 33 ד"ה אשר בא.

57) אגה"ק דהבעש"ט הידועה (נדפסה בכש"ט [הוצאת קה"ת בתחלתו. ובכ"מ]).

אלא זאת רואים ממעשה המרגלים, שזאת היתה טענתם כנ"ל – שמילא על עצמם היו מוותרים, אך כיצד יכולים לשאת באחריות של כל בני ישראל? ואעפ"כ לא היתה זו טענה ראוי' ומזה נשתלשל חטא המרגלים.

והטעם לזה הוא: כאשר יודעים שזהו רצון העליון, לא צריכים לערוך שום חשבונות, לא בנוגע לעצמו ולא בנוגע לשני⁴⁹ (וכאשר לא עושים חשבונות כלל, ישנם הכחות ומצליחים במילוי השליחות כנ"ל).

ח. ועד"ז ישנו גם ענין השליחות אצל כל אחד בעצמו, שצריך לשלוח את אבריו לעסוק עם העולם.

והרי יכול לטעון: מילא מה שהראש לומד עם שכלו האנושי, שע"ז יכול לסטות הצדה ("פארקריכן אויף אַ זייט") (גם אצל יושבי אוהל) – מכך אינו ירא, כיון שהראש הרי לומד תורה... אבל שאר האברים, כמו הרגלים והידיים, כיצד יוכל לעסוק אתם בעניני העולם? לכן – טוען הוא – העצה לזה היא לעשות תעניות וסיגופים.

ע"כ אומר הבעש"ט⁵⁰ שצריך להיות "עזוב תעזוב עמו"⁵¹, צריכים לעבוד עם הגוף, אע"פ שעם תעניות וסיגופים הוא לכאורה יותר בטוח, אבל לא זו הכוונה שייסגר לבד בחדרו ויתנתק מהעולם, אלא צריך להיות עמו, לעסוק עם הגוף, ועי"ז יקויים בו הפשט האחר שב"עזוב תעזוב עמו", מל' הבטחה – ככל

49) להעיר מהרב"ם הל' מלכים ספ"ז: ולא יחשוב לא באשתו ולא בבניו אלא כו' – אף שעליהם נאמר הוא אמר ויהי הוא ציווה ויעמוד (שבת קנב, א), שעד"ז הוא גם במלחמה רוחנית (תניא פמ"ט). [מלקו"ש שבתחלת השיחה הערה 53].

50) "היום יום" כ"ח שבט. נעתק בכש"ט הוספות סט"ז וש"נ.

51) משפטים כג, ה.